

El golf, una catifa verda amb

ARXIU / RAFA GH

El golf viu un auge espectacular als Països Catalans. El volum de negoci que mou és important i algunes administracions el potencien. Però hi ha estudis crítics que delaten que els camps de golf són un greu problema ecològic i social, quan no són una simple operació especulativa.

El golf, un esport amb una imatge tradicionalment elitista, creix de forma espectacular als Països Catalans. Aquests últims deu anys el nombre de llicències federatives ha crescut gairebé un 13% anual al Principat, i actualment ja hi ha 14.500 federats al Principat, 7.600 al País Valencià i 3.500 a les Illes, que sumen un total de 25.600. Pels practicants del golf aquest auge es justifica pel fet de tractar-se d'una activitat relaxant i de permetre unes hores d'oci a l'aire lliure. "És un esport que enganxa —explica Ignacio Magro, director del Golf Sant Joan i vocal de la Federació Catalana de Golf—; tant és així que molta gent que s'hi ha iniciat ha acabat abandonant uns altres esports". El golf es pot practicar a qualsevol edat i té l'al·licient que, per un sistema de compensació anomenat "hàndicap", establert per la federació, l'iniciat pot competir ben aviat amb gent de nivell molt superior.

Un luxe costós. La imatge elitista del golf, més enllà de l'estil britànic d'aquest esport amb "normes d'etiqueta" quant a comportament sobre el terreny de joc, li ve de l'entorn social que l'ha acollit al nostre país. Des que es va construir el Club de Golf Sant Cugat, el 1914, l'alt nivell econòmic ha estat el denominador comú dels socis dels clubs de golf, que actualment arriben a pagar, en molts casos, quotes d'entrada d'un milió i mig de pessetes a fons perdut.

Això ha fet que sempre hi hagi hagut una certa oposició social a aquestes instal·lacions. Però el golf no va ser motiu de controvèrsia fins que a final dels anys 80 van començar a sortir camps de golf per tot el país, i ara ja n'hi ha seixanta-vuit. El Principat va passar de deu camps homologats abans del 1990 a tenir-ne vint-i-vuit a la primavera del 1995. L'augment dels camps ha originat greus problemes en alguns indrets, per manca de planificació esportiva i territorial. Fins al punt que tant des de la Generalitat com des de la federació admeten que el creixement ha estat massa ràpid. Alertat per aquesta situació el Parlament balear va redactar, l'any 1990, una llei específica sobre el golf.

Fer un camp de golf pot costar entre 300 i 400 milions de pessetes, una xifra molt elevada perquè la instal·lació sigui rendible si només s'amortitza amb les quotes dels socis del club de golf. Per aquest motiu gairebé tots els camps de golf van lligats a una operació urbanística, que és allò que realment dona beneficis als promotors del projecte. Això fa que, molt sovint hi hagi especulació del sòl darrere la construcció d'un camp de golf. "Avui, a vegades, n'hi ha

forats

que ni miren si el lloc on han decidit de construir un camp de golf és idoni, ni si el clima o el terreny són òptims. Només miren de revaloritzar els terrenys del costat per vendre'ls —diu Ignacio Magro—, sense pensar en la part esportiva. Caldria que, d'alguna manera, la Federació de Golf tingués veu a l'hora de donar els permisos, per evitar que després alguns promotors mal informats tinguessin maldecaps". Avui ja hi ha alguns camps de golf a Catalunya, construïts recentment, amb problemes econòmics grossos i amb dificultats de subsistència; i tot per aquesta política empresarial.

En alguns indrets, com a Sant Jeroni de la Murtra (Badalona), l'Ajuntament ha volgut requalificar uns terrenys de verd públic perquè hi puguin construir un nou golf. En aquest cas, l'oposició al projecte és fortíssima perquè es tracta d'una zona de la Serra de Marina molt visitada sobretot els caps de setmana per famílies de Santa Coloma de Gramenet i de Badalona.

Estudis de viabilitat. Els Capítols Insulars de Gran Canària i de Tenerife han estat els primers organismes públics a demanar un estudi a fons sobre "criteris de configuració d'una oferta de golf", per saber l'impacte d'una possible construcció d'un camp de golf en aquestes illes. L'estudi, l'ha dut a terme un equip del Centre de Recerca i Projectes de Paisatge de la Universitat Politècnica de Catalunya (UPC), dirigit per Rosa Barba.

L'equip de la UPC ha tingut en compte, a l'hora de fer l'estudi, que les principals crítiques als camps de golf abunden en el consum ingent d'aigua que aquestes instal·lacions necessiten, en l'especulació urbanística i en la degradació del paisatge. Un altre factor que ha marcat l'estudi és que molts camps no han donat el resultat econòmic que hom n'esperava, perquè no han estat ben acollits pels jugadors de golf. Totes aquestes qüestions han servit per definir els criteris mínims imprescindibles d'un projecte de camp. "Nosaltres no hem volgut fer cap manual de disseny del camp de golf; només donem una llista de factors que en limiten la localització. Ara, l'èxit —clouen els autors— no depèn únicament d'aquests criteris mínims, perquè hi entren factors socioeconòmics i de disseny del camp que incidiran en l'acceptació del camp".

Els criteris proposats a l'hora d'analitzar l'emplaçament d'un camp de golf es poden agrupar en cinc apartats: condicions territorials, cost d'un tipus determinat de camp, compatibilitat amb el paisatge, urbanització de l'entorn, creació d'una oferta atractiva.

'Pitch & Putts' i el Golf de Sant Joan

El Golf Sant Joan és l'únic camp públic que hi ha a l'estat espanyol fruit de la iniciativa de la Federació Catalana i l'Espanyola de Golf, del Consell Superior d'Esports (CSD) i de la Generalitat de Catalunya. "La idea va sorgir de la federació —explica Ignacio Magro, director del camp— i de Severiano Ballesteros, que van lluitar per aconseguir una instal·lació com

Golf Centre Solius. És un camp P&P.

aquesta per promoure el golf i debolir-ne la imatge elitista". Per dur-la a terme, l'Institut Català del Sòl va cedir els terrenys, situats al terme municipal de Rubí (Vallès Oc.) i va fer-se càrrec de les infraestructures; la direcció general de l'esport i el CSD hi van aportar diners a fons perdut. Des que es va inaugurar, a mitjan 1994, hi han passat 46.000 jugadors de pràctiques i 17.500 de golf. Això ha fet que del Golf Sant Joan n'hagin sortit mil nous federats, una xifra rècord, si tenim en compte que a Catalunya n'hi ha actualment 14.000.

"Un dels èxits d'un camp públic com aquest —diu Magro— és que pagues per usar-lo. És a dir, no has de ser soci d'un club. A més, els preus són molt barats". Les tarifes de dret de joc per als federats són de 1.500 pessetes els dies feiners i de 2.250 els caps de setmana. Per a iniciar-s'hi, hi ha cursets de deu dies, d'una hora diària, que costen 13.800 pessetes, inclòs el material necessari. Al camp de pràctiques, una zona reservada als debutants, on poden jugar sense ser federats, hi pots entrar per 300 pessetes. "Avui ja no es pot dir que sigui un esport car —afirma Magro—. Tot es pot llogar, bastons i accessoris. I si algú vol un equip propi, pot triar entre preus que van de 25.000 a 300.000 pessetes, depèn del que s'hi vulgui gastar".

Una altra novetat dels anys 90 han estat els *Pitch & Putts* (P&P). Amb el boom del golf també han aparegut oportunitats de practicar aquest esport per a les persones —la majoria— que no poden formar part dels selectes clubs de golf. És el cas dels P&P. Només al Principat n'hi ha vuit, tots construïts des del 1990. Aquestes instal·lacions, de dimensions més reduïdes, poden tenir nou o divuit forats, com els camps homologats, però se'n diferencien perquè la distància entre els forats és més petita. Hi ha qui els ha comparats als minigolfs que als anys 70 inundaven els complexos lúdics i turístics. En un P&P, s'hi pot jugar sense ser federat i els preus són molt assequibles, i ben sovint inclouen el lloguer del material. I. G.

Primerament, les condicions territorials establertes per la planificació urbanística de l'àrea en qüestió, permeten d'examinar la viabilitat urbanística d'un camp i el mercat potencial dels usuaris. Així, per exemple, cal saber si hi ha cap població permanent en un radi de deu quilòmetres. "Aquesta variable no sols és interessant per als possibles usuaris; també determina les disponibilitats d'aigua depurada. A les Canàries, per exemple, amb l'aigua residual d'una població de 10.000 persones ja es pot regar un camp de golf". Més factors a considerar, quant a condicions territorials, són: oferta turís-

tica pròxima, distància dels pobles, accessibilitat i infraestructures del camp i proximitat dels altres camps de golf.

També cal valorar els costos d'un tipus de camp, segons les variables físiques del lloc. De camps de golf, n'hi ha de moltes menes, no sols de gespa verda com els anomenats "augusta". L'estudi proposa alternatives d'integració amb el paisatge àrid de les Canàries. A Catalunya, en canvi, no hi ha hagut tanta sort, si descomptem els tres camps rústics que hi ha, no homologats per a competició.

Verd anticològic. Segons la Lliga per la Defensa del Patrimoni Natural (DEPANA), els camps de golf han transformat les zones de paisatge mediterrani sec en gespes sempre verdes. "Això afavoreix un empobriment notable, degut a la substitució de la vegetació autòctona per una combinació de tres o quatre espècies de gramínies". A més, el terreny sovint ha necessitat tractament per imposar-hi un relleu suau i ondulat com el del nord del Regne Unit. El terreny dels camps de golf és constituït per graves i només té uns pocs centímetres de terra vegetal.

Tot això altera el paisatge, i encara que algunes persones ho considerin una millora, en el cas d'un indret no gaire verd, no deixa de ser com construir un xalet de pissarra al delta de l'Ebre. Però, a més, la gespa que cobreix els camps de golf perd potencialitat biològica, segons DEPANA, pel tractament que rep per mantenir-se en condicions de joc. "La gespa, la seguen dos o tres cops per setmana i no arriba mai a granar, i per tant tampoc no alimenta ni ocells ni rosegadors. L'abundor de plaguicides usats fa que no hi creixi cap més planta fora de la gespa i que no hi visqui pràcticament cap animal. Així —conclou l'entitat ecologista—, tenim una espècie de catifa verda sintètica que mata tot allò que hi cau damunt".

Els plaguicides també afecten les aigües subterrànies. L'aigua és un dels aspectes més criticats pels detractors dels camps de golf. Un camp de divuit forats, amb una extensió d'unes vuitanta hectàrees (superfície equivalent a una vuitantena de camps de futbol), consumeix entre 1.500 i 2.000 m³ d'aigua el dia, la quantitat que consumeix una població de vuit mil habitants. A més, cal afegir-hi les edificacions annexes, com ara hotels i apartaments, que alguns estudis estimen que fan augmentar-ne el consum un 20% més.

El malbaratament de l'aigua, un bé cada dia més escàs, ha desprestigiats considerablement aquestes instal·lacions. Per això, algunes de construïdes fa poc ja comencen a fer servir ai-

CARME PUERTOLAS

Josep Cerveró, director general de Turisme de la Generalitat de Catalunya: "El visitant dels camps de golf és un turista d'un nivell de despesa quatre vegades superior al del turista mitjà, i ve fora de temporada. No és un turista de juliol i agost, sinó que ve abans i després. Per tant, aquest turista compleix un dels nostres objectius, que és de desestacionalitzar la temporada turística."

gues depurades. Però, si bé aquesta opció resulta més barata, també és cert que la cura que necessita l'herba fa que ara i adés els clubs de golf terminin l'aigua residual.

Tot i els efectes nocius de les instal·lacions esportives de golf, denunciats per científics i ecologistes, l'administració dona un suport decidit al golf per atreure un turisme de qualitat. Així, els autors de l'estudi fet per la UPC a les Illes Canàries fan una afirmació sorprenent en el seu treball. Segons ells, per mantenir un camp de golf cal una quantitat d'aigua igual a la necessitada per regar una superfície equivalent d'un cultiu, com és ara de tomàquet o de blat. "Això fa que no hàgim de veure els camps de golf com un element negatiu *per se* —afirmen els autors de l'estudi—, perquè poden assegurar el futur d'algunes regions on l'agricultura no és gaire competitiva".

Josep Cerveró, director general de Turisme de la Generalitat de Catalunya, justifica l'interès del govern català pel golf així: "El visitant dels camps de golf és un turista d'un nivell de despesa quatre vegades superior al del turista mitjà, i ve fora de temporada. No és un turista de juliol i agost, sinó que ve abans i després. Per tant, aquest turista compleix un dels nostres objectius, que és de desestacionalitzar la temporada turística". El Departament de Comerç, Consum i Turisme organitza cada any el Torneig de Golf Open Catalonia i promou aquest esport amb el lema "Catalunya, golf tot l'any".

Els creixement que han fet els camps de golf aquests últims anys continuarà en el futur. Tant la federació com el Departament de Turisme consideren que al Principat encara hi ha lloc per a encabir-n'hi uns quants més. Aquest augment anirà lligat a la popularització d'aquest esport. "Amb el golf passarà igual que amb el tennis i amb l'esquí. Fa anys el tennis era molt selectiu, però ara s'ha popularitzat. L'esquí també ha fet la mateixa evolució, i amb el golf passarà igual. Ara hi ha un producte —explica Josep Cerveró—, el P & P (*Pitch & Putts*) que fa que sigui molt més popular. Ara un P & P val 1.700, 1.800 pessetes, i pots jugar-hi tres o quatre hores. Això és bo, perquè sempre s'ha d'ampliar el nombre de gent que practiqui aquest esport".

"A Anglaterra hi ha 670.000 federats, a raó de 398 jugadors per camp. A l'estat espanyol —diu Ignacio Magro, de la Federació Catalana de Golf— n'hi ha 88.400, amb 163 camps. És a dir que toca a 542 jugadors per camp. No és agosarat, doncs, de dir que en aquests anys vidents els camps de golf poden créixer un 15%".

Ignasi Gallart